

KOCSIS Bianka Enikő*
A bányajog, mint a természeti erőforrások jogának földhöz kötődő,
hagyományos területe**

1. Bevezetés

Alaptörvényünk P) cikkének (1) bekezdése szerint „A természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.”¹ A bányajog, ahogyan azt már a cím is sejteti, ezen erőforrások közül leginkább a földhöz kötődő terület (bár ahogyan azt később látni fogjuk, a bányászati tevékenységnek számos esetben lehetnek kihatásai egyéb, más természeti erőforrásokra). Amint az a fenti jogszabályi idézetből is kiderül, a fent felsorolt természeti erőforrások védelme, fenntartása, valamint a jövő nemzedékek számára való megőrzése² mindannyiunk közös kötelezettsége. Azonban jó néhány esetben előfordulhat, hogy a bányászati tevékenységgel veszélybe kerülnek ezek az erőforrások, akadályoztatva van a fenti kötelezettségünk teljesítése. Jó példa erre a jelenleg is folyamatban lévő svéd Bunge Ducker ügy. Bunge Ducker a Svédországhoz tartozó Gotland sziget északi részén található. Az ügy lényege, hogy a svéd Nordkalk cég e területen szeretett volna mész-kő bányászati tevékenységet folytatni.

* dr. jur., tudományos segédmunkatárs, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Agrár- és Munkajogi Tanszék, e-mail: joghzs@uni-miskolc.hu

** A tanulmány az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.

¹ Az Alaptörvény értelmezése kapcsán, különös tekintettel arra, hogy mit jelent a 'nemzet közös öröksége' kitétel, egyfajta értelmezésként jelen cikk témája kapcsán is elfogadható Szilágyi János Ede magyarázata: Szilágyi János Ede: Változások az agrárjog elméletében?, *Miskolci Jogi Szemle*, 2016/1, 47-49.; és Szilágyi János Ede: Current challenges concerning the law of water service in Hungary, *Lex et Scientia*, 2016/1, 73. Az 'örökség' kategória értelmezését tovább bővíti Szilágyi a vizek és a földek eltérő jogi megközelítése kapcsán: Szilágyi János Ede: A magyar földforgalmi szabályozás új rezsimje és a határon átnyúló, *Miskolci Jogi Szemle*, 2017/1. klszm, 122. (74. lábjegyzet). Hasonlóan értékes gondolatokkal gazdagítja a nemzet közös örökségének kategóriájának értelmezését Fodor László; lásd: Fodor László: A víz az Alaptörvény környezeti értékrendjében, *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, 2013/31, 331., 336-337., 340.

² A fenntarthatóság és bányajog témájában lásd részletesebben Bóhm Judit: A bányászat környezetjogi vonatkozásai *Bányászati és kőbányászati lapok*, 2012/5, 3-6, http://www.ombkenet.hu/images/stories/banyaszat2012_05.pdf (2017.12.15.); Bóhm Judit: A közössi energiapolitika környezeti szempontokat érvényesítő jogi eszközei, *Publicationes Universitatis Miskolcensis. Sectio Juridica et Politica*, 2007/1, 251-265. A fenntarthatóság kérdésköre kapcsán lásd még: Csák Csilla: A jogi szabályozás aktualitásai a fenntarthatóság jegyében, *Műszaki Földtudományi Közlemények*, 2013/1, 72-79.

A cég a bányászat megkezdéséhez szükséges környezetvédelmi engedély iránt már 2006-ban benyújtotta kérelmét, azt azonban többszöri fellebbezés és tárgyalás után csak 2014-ben kapta meg. A többszöri fellebbezés oka az volt, hogy vitatottá vált, hogy a bányászati tevékenység vajon nem veszélyezteti-e a területen található vizek állapotát, illetve kérdéses volt az is, hogy a tevékenység nem lesz-e kihatással a szomszédos Natura 2000-es területekre. 2015-ben azonban újabb fellebbezést nyújtott be a Svéd Környezetvédelmi Ügynökség és Gotland Megyei Tanácsa által, mivel e két szerv javasolta, hogy Bunge Ducker területét is nyilvánítsák Natura 2000-es területté (ami ha megtörténne, az lényegében lehetetlenné tenné az engedély megadását) – e javaslat hatására az engedélyezési eljárás felfüggesztésre került.³ Ebből az ügyből is látszik, hogy a bányászati tevékenység számos esetben sérthet környezetvédelmi érdeket (például vízvédelem, Natura 2000-es területek védelme). Az `érme másik oldala' viszont, hogy bányászati tevékenység folytatására igenis szükség van, például az ország energia ellátásának biztonsága garantálása érdekében, vagy például számos olyan hétköznapi termék előállítására, amelynek alapanyagai a föld mélyén találhatóak, illetve más egyéb (egyre növekvő) emberi igények kielégítése céljából. A másik oldalról tekintve tehát a fent említett kötelezettség, illetve a szigorú környezetvédelmi előírások a bányászati tevékenység akadályát is jelenthetik adott esetben, hiszen a túlzottan elnyúló engedélyezési eljárások a bányavállalkozó gazdasági érdekeit is sérthetik, és ennek folyamánként akár az energiaellátás biztonságát⁴ is veszélyeztethetik.

A bányajog a jogtudomány egy némileg elhanyagolt területét képezi (kevés jogi szakirodalommal találkozhatunk ezen a területen). Azonban – ahogyan erre Fodor László is rámutatott egy korábbi tanulmányában – ez is egy folyamatosan fejlődő terület, amelynek szabályozásában érzékelhető az európai jogharmonizáció, valamint

³ MinPol and partners: *Study – Legal framework for mineral extraction and permitting procedures for exploration and exploitation in the EU*, Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2017, EU Law and Publications Honlap, in: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/18c19395-6dbf-11e7-b2f2-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF> (2017. 10. 15.), doi: 10.2873/920344.

⁴ Az energia szektorra vonatkozó jogi szabályozás kapcsán lásd különösen: Olajos István – Szilágyi Szabolcs: A kistelepüléseken létrejövő távhő és termelési rendszerek energiaügyi problémái, *Magyar Energetika* 2012/6, 22-27.; Olajos István – Szilágyi Szabolcs: A megújuló energiaforrások európai uniós jogi szabályozása, különös tekintettel a megújuló energiaforrásokra vonatkozó irányelvekre, *Publicationes Universitatis Miskolciensis Series Juridica et Politica*, 2014/31, 441-450.; Bányai Orsolya: *Energiajog az ökológiai fenntarthatóság szolgálatában*, Debrecen, Dela Könyvkiadó Kereskedelmi és Szolgáltató Kft, 2014.; Bányai Orsolya – Fodor László: Some environmental law questions related to the extension of Paks nuclear power plant, *Environmental Engineering and Management Journal*, 2013/13 2757-2763.; Szilágyi Szabolcs: Környezeti hatásvizsgálat a csernelői biomassza alapú energetikai rendszer vonatkozásában; in: Csák Csilla (szerk.): *Jogtudományi tanulmányok a fenntartható természeti erőforrások témakörében*, Miskolc, Miskolci Egyetem, 2012., 170-179.; Szilágyi Szabolcs: The legal doctrinal basis of energy efficiency, in: Szabó Miklós (szerk.): *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium – Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai*, 2014/14, 269-275.

a környezeti szempontok integrációja egyaránt.⁵ Fodor László az említett tanulmányában a Kölni Egyetem Energiajogi Intézete (Institut für Energierecht an der Universität zu Köln) által kiadott bányajogi szemináriumának anyagát elemezte, és olyan aktuális kihívásokra, kérdésekre hívta fel a figyelmet, amelyek nem csak Németországban, de hazánkban is egyformán előttünk állnak: (a) a felszín alatti bányászat és az ingatlantulajdon szomszédjogi viszonya, (b) a bányakártalanítás⁶ és a szomszédjogi igények viszonya, (c) a szén-dioxid geológiai formációkban való tárolásának bányajogi kérdései, (d) felszín alatti használati konfliktusok, (e) a bányüzemek bezárásának jogi keretei.⁷

Amint az látható tehát, rengeteg érdekes kutatási kérdés merül fel a bányajog területén, amelyek viszont nem férnek be egy ilyen terjedelmű tanulmány keretei közé. Éppen ezért jelen tanulmány célja nem ezek részletes elemzése, hanem sokkal inkább a hazai bányajog (azon belül is főként a különböző engedélyezési kérdések) jogszabályi, illetve intézményi hátterének valamint a főbb vonatkozó rendelkezések bemutatása, esetleg egy-egy problematikusabb pont megvilágítása – amely akár alapul szolgálhat egy későbbi, alapos, hosszabb, önálló kutatás számára is. A tanulmányban alapvetően a hazai szabályozással foglalkozom, azonban egy fejezet erejéig kitérek az Európai Unió Bíróságának vonatkozó ítélkezési gyakorlatára is – egyrészt külföldi kitekintés gyanánt, másrészt pedig annak okán, hogy uniós tagállamként a magyarországi szabályozásra is kihatással vannak ezek az ügyek.

A kutatás során abból a hipotézisből indulok ki, hogy a bányászati tevékenység és a környezetvédelem között alapvetően egy ellentét húzódik, amelynek feloldása a vonatkozó jogalkotásban is érezhető hatását, és amely egyfajta akadályt képez a természeti erőforrások védelmére irányuló kötelezettség teljesítésének.

A tanulmányban vizsgálni kívánt kérdések tehát a következők: Melyek azok a fontosabb alap jogszabályok, amelyek a magyar bányajogi szabályozás alapját képezik? Mely szervek jogosultak eljárni bányászati tevékenységek engedélyezése kapcsán? Melyek a bányajog alapvető fogalmai, tulajdoni kérdései? Az Európai Unió Bíróságának esetjogában mely kérdéskörök a leghangsúlyosabbak ezen a területen, valamint hogyan hatnak ezek az esetek az uniós illetve a nemzeti bányajog fejlődésére?

⁵ Fodor László: Bányajog – Hagyományok és mai kihívások között, *Jogtudományi Közlemény*, 2012/12, 523.

⁶ A bányászati tevékenység számos esetben alkalmas környezeti kár okozására is. Ennek kapcsán lásd bővebben: Csák Csilla: A kártérítés szerepe a környezetjogi szabályozásban, *Miskolci Jogi Szemle*, 2017/2. klszm, 90-99.; Csák Csilla – Hornyák Zsófia: A környezeti kárfelelősség elmélete és gyakorlati megoldásai, *Publicationes Universitatis Miskolciensis Series Juridica et Politica*, 2017/35, 236-247.

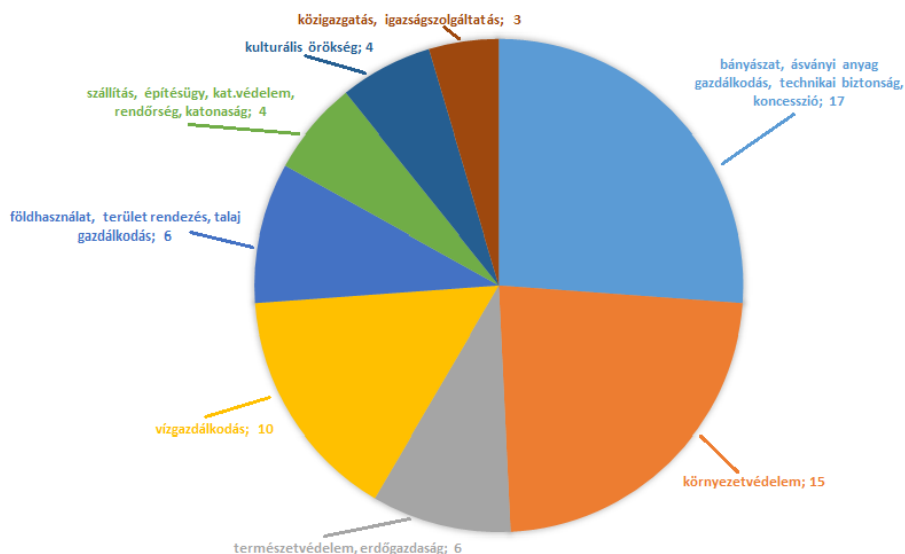
⁷ Fodor 2012, 524-525.

2. A magyar bányajog jogszabályi és intézményi háttere, fontosabb rendelkezések

Hazai viszonylatban a területre vonatkozóan a legfontosabb, az alapvető rendelkezéseket rögzítő jogszabály a bányászatról szóló 1993. XLVII. törvény,⁸ valamint ennek végrehajtási rendelete, a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény végrehajtásáról szóló 203/1998. (XII.19.) Kormányrendelet. Ezek mellett természetesen számos egyéb jogszabály született e területen, amelyek a bányászati tevékenységek, az ásványianyag-gazdálkodás, a technikai biztonság, illetve a koncesszió vonatkozásában tartalmaznak speciális rendelkezéseket. E körbe tartozik például (a) a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálatról szóló 161/2017. (VI.28.) Korm. rendelet,⁹ (b) az ásványi nyersanyagok és a geotermikus energia fajlagos értékének, valamint az értékszámítás módjának meghatározásáról szóló 54/2008. (III.20.) Korm. rendelet (amely fontos rendelkezéseket tartalmaz többek között a kitermelt ásványi nyersanyag mennyisége után keletkező érték és a fizetendő bányajáradék meghatározása kapcsán), (c) a bányászati koncessziós pályázati eljárásról szóló 8/2014. (II.18.) NFM rendelet, (d) a bányafelügyelet hatáskörébe tartozó egyes sajátos építményekre vonatkozó építésügyi hatósági eljárások szabályairól szóló 53/2012. (III.28.) Korm. rendelet, illetve (e) a bányafelügyelet részére fizetendő igazgatási szolgáltatási díjakról és egyéb eljárási költségekről, valamint a felügyeleti díj fizetésének részletes szabályairól szóló 78/2015. (XII.30.) NFM rendelet. E jogszabályok mellett számos olyan jogi normát is alkalmazni kell a kutatási, feltárási, illetve kitermelési engedélyezések során, amelyek nem kifejezetten a bányászat területére vonatkoznak, hanem más egyéb területekre, viszont természetesen tartalmaznak vonatkozó szabályokat. E területek közé tartoznak főként (a) a környezetvédelem, (b) a természetvédelem, illetve az erdőgazdálkodás, (c) a vízgazdálkodás, (d) a földhasználat, a terület rendezés, valamint a talaj gazdálkodás, (e) a szállítás, az építésügy, a katasztrófavédelem, a rendőrség, továbbá a katonaság, (f) a kulturális örökség, (g) valamint a közigazgatás, illetve az igazságszolgáltatás területei. A lenti, 1. számú ábra azt mutatja meg, hogy Magyarországon arányaiban tekintve hogyan is oszlanak meg az e területekről származó jogszabályok a bányászati tevékenységre vonatkozó jogszabály anyagban. Ezen az ábrán jól látszik, hogy a legfontosabb kapcsolódás talán a vízgazdálkodással, illetve a környezetvédelemmel mutatkozik. A bányászati tevékenység ugyanis számos esetben érintheti ezeket a területeket (ahogyan arra később, az elemzésre kerülő jogesetek kapcsán példákat is láthatunk).

⁸ A továbbiakban: Btv.

⁹ A továbbiakban: MBFSZ rendelet

1. ábra

A bányászati tevékenységre vonatkozó jogszabályok megoszlása Magyarországon¹⁰

A terület intézményi struktúráját tekintve a legfontosabb szerepet a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat¹¹ tölti be. Ez a szerv 2017. július 1-én jött létre a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal, valamint a Magyar Földtani és Geofizikai Intézet egyesítésével az 1009/2017. (I.11.) Kormányhatározat valamint a 161/2017. (VI.28.) Kormányrendelet alapján. Az MBFSZ a bányászati ügyekért felelős miniszter által irányított, központi hivatalként működő központi költségvetési szerv, amely gazdasági szervezettel rendelkezik.¹² E szerv jelentőségének oka (ahogyan az a későbbiekben még további részletezésre kerül), hogy országos illetékességű felügyeleti jogkörrel rendelkezik a bányászat területén. (Az MBFSZ megalapítása előtt e feladatot a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal látta el.)¹³

Ahogyan az számos más területen is így van, bányászati tevékenység folytatásához is több rendkívül bonyolult, hosszadalmas engedélyezési eljárás lefolytatására van szükség. Magyarországon az ezen eljárásokban résztvevő hatóságok a következők. Első fokon az ilyen jellegű hatósági feladatok ellátása a kormányhivatalok, illetve a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok által történik.

¹⁰ Saját készítésű ábra a MinPol 2017. tanulmány 1070-1076. oldalain található összefoglaló táblázat alapján.

¹¹ A továbbiakban: MBFSZ

¹² MBFSZ rendelet 1. § (1) bekezdés

¹³ Lásd a Magyar Bányászati és Földtani Hivatalról szóló 267/2006. (XII. 20.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdését.

Másodfokon a fellebbezés tárgyától függően több szerv is jogosult lehet eljárni – ezek a következők: (a) Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat, (b) Nemzeti Közlekedési Hatóság, (c) BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, (c) Honvédelmi Minisztérium Hatósági Hivatal, (d) Országos Rendőrfőkapitányság, (e) Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség (f) Nemzeti Park Igazgatóság, (g) Országos Atomenergia Hivatal, (h) Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, (i) ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatal, (j) Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. Amennyiben bíróság elé kerül egy bányászati tevékenységgel kapcsolatos ügy, abban első fokon a területileg illetékes Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságok járnak el. Ha további fellebbezés történik az ügyben, akkor az Ítéltáblák, végül pedig a Kúria lesznek jogosultak dönteni. Az Alaptörvényt, alkotmányos kérdéseket érintő ügyekben pedig természetesen e területen is az Alkotmány Bíróság járhat el.¹⁴

A jogszabályi, illetve az intézményi háttér áttekintése után a következőkben a Btv. néhány fontosabb rendelkezését, illetve a területen használatos alapvető fogalmakat szeretném tisztázni, elemezni. A Btv. 49. § 4. pontja értelmében a bányászat fogalma a következő tevékenységi köröket foglalja magába: „*ásványi nyersanyagok¹⁵ kutatása, feltárása és kitermelése, az e tevékenységek során keletkező hulladékok kezelése, valamint az ásványvagyon-gazdálkodás.* A jogszabály e passzusa továbbá cízellátja a fogalmat, így tehát rögzíti, hogy bányászati tevékenységnek minősül: „*(a) a kitermelt ásványi nyersanyag helyben végzett feldolgozása, a szénhidrogén-bányászatban az ásványi nyersanyag továbbfeldolgozásra vagy továbbfelhasználásra való alkalmassá tétele, különösen a propán-bután kinyerés, a gázolin feldolgozás vagy brikketgyártás, (b) a hasznanyagok helyben végzett készletezése, (c) a bánya szüneteltetése, bezárása, a szénhidrogénmező felhagyása, (d) a bányászati tevékenység befejezését követő tájrendezés, (e) a szénhidrogén tárolására alkalmas földtani szerkezetek kutatása, tárolásra történő kialakítása, igénybevétele és bezárása, (f) a geotermikus energia kutatása, kinyerése és hasznosítása, továbbá (g) az a)-f) pontokban meghatározott tevékenységek során keletkezett hulladék kezelése.*” A fogalmi elemeket áttekintve a következőket érdemes kiemelni. E törvény értelmében kutatásnak minősül minden olyan „*földtani (geológiai, geofizikai, geokémiai) és mérnöki módszerekkel végzett bányászati tevékenység, amelynek célja: (a) az ásványi nyersanyagok lelőhelyének felfedezése, (b) a felfedezett ásványi nyersanyag lelőhely lebatárolása és mennyiségi, minőségi megismerése, továbbá (c) a geotermikus energia földkéregbeli viszonyainak megismerése, valamint (d) a földtani szerkezetek megismerése szénhidrogén felszín alatti tárolására való alkalmasság szempontjából*”¹⁶. A feltárás¹⁷ ezzel szemben már az ásványi nyersanyag konkrét kitermelésének megkezdését jelenti.

¹⁴ MinPol 2017, 1077-1093.

¹⁵ A Btv. 49. § 1. pontjának fogalom meghatározása értelmében „*ásványi nyersanyag: olyan ásványi anyag, mely a fennálló tudományos-technikai fejlettségi szinten hasznosítható. Nem minősül ásványi nyersanyagoknak a külön törvény hatálya alá tartozó talaj és halmazállapotától függetlenül a víz*”.

¹⁶ Btv. 49. § 17. pont

¹⁷ Btv. 49. § 9. pont

A kitermelés¹⁸ pedig nem más, mint az ásványi nyersanyag természetes előfordulási helyéről történő lefejtése, elválasztása, felszínre hozatala, valamint e szerint minősül az elhagyott meddőhányókból történő ásványi nyersanyag kitermelése és a szén föld alatti elgazosítása is. A bányászati hulladékok kezelése¹⁹ pedig olyan, a bányászat eredményeként közvetlenül keletkezett hulladékkal kapcsolatos tevékenységeket fed le, mint e hulladékok hulladékkezelő létesítményben történő gyűjtése és tárolása, valamint a hulladék keletkezési helyétől a hulladékkezelő létesítményig történő szállítása. E fogalmi elem (a bányászati hulladékkezelés) rendkívül fontos, hiszen egyrésztől kapcsolódik a bányászati tevékenység befejezését követő tájrendezésből eredő kötelezettségekhez, másrészt a bányászati hulladékok nem megfelelő kezelése számos peres ügghöz vezet, vezetett uniós és hazai szinten egyaránt.²⁰ A bányászat fogalmának fogalmi elemeit tovább vizsgálva, fontos rögzíteni néhány gondolatot az ásványvagyon-gazdálkodás kapcsán is. E tevékenység a bányafelügyeletet ellátó szerv hatáskörébe tartozik, és azon döntéseinek és intézkedéseinek összességét foglalja magában, „*amely biztosítja (a) az ásványi nyersanyagok mennyiségének, minőségének és lelőhelyeinek nyilvántartását, valamint a nyilvántartás vezetéséhez szükséges adatszolgáltatást, (b) a megismert és nyilvántartott ásványvagyon megőrzését, védelmét, valamint az indokolatlan ásványi nyersanyag-kitermelések és -igénybevételek megakadályozását, (c) az ásványi nyersanyagok kitermelése során a veszteségek csökkentését és (d) a kitermelt ásványi nyersanyagokkal történő elszámolást, valamint a visszahagyott ásványvagyon további kitermelhetőségét*”.²¹ Azt, hogy konkrétan mely szervek láthatnak el bányafelügyeleti tevékenységet, a fentebb már említett MBFSZ rendelet határozza meg. E jogszabály a bányafelügyeleti és az állami földtani feladatokkal kapcsolatos tevékenység ellátására több szervet is felhatalmaz. Ekként jelöli meg tehát a Kormány az MBFSZ-t, továbbá a Baranya, a Borsod-Abaúj-Zemplén, a Jász-Nagykun-Szolnok, a Pest és a Veszprém Megyei Kormányhivatalt.²²

A Btv. tartalmazza a bányászati tevékenység során kitermelt anyagokra vonatkozó legfontosabb tulajdonjogi rendelkezéseket is. A törvény értelmében az ásványi nyersanyagok és a geotermikus energia természetes előfordulási helyükön állami tulajdonban vannak. Azonban bányavállalkozó által kitermelt ásványi nyersanyag a kitermeléssel, az energetikai célra kinyert geotermikus energia a hasznosítással a bányavállalkozó tulajdonába megy át. Szénhidrogén kitermelés esetén van azonban lehetőség arra is, hogy a bányavállalkozó még a kitermelés előtt tulajdont szerezzen.

¹⁸ Btv. 49. § 15. pont

¹⁹ Btv. 49. § 47. pont

²⁰ Az Európai Unió Bíróságának gyakorlatából főként az alábbi ügyek emelendők ki: Európai Unió Bírósága C-304/94 sz., Euro Tombesi and Adino Tombesi, Roberto Santella (C-330/94), Giovanni Muzi and others and Anselmo Savini kontra Bizottság előzetes döntéshozatali ügyben, 1997. június 25-én hozott ítélete (EBHT, 1997 I-03561); Európai Unió Bírósága C-9/00 sz., Korkein hallinto-oikeus – Finland kontra Bizottság előzetes döntéshozatali ügyben, 2002. április 18.-án hozott ítélete (EBHT, 2002 I-03533); Európai Unió Bírósága C-6/00 sz., Abfall Service AG (ASA) kontra Bundesminister für Umwelt, Jugend und Familie ügyben, 2002. február 27-én hozott ítélete (EBHT, 2002 I-01961).

²¹ Btv. 49. § 3. pont

²² MBFSZ rendelet 3. § (1) bekezdés

A törvény értelmében ugyanis a föld alatti gáztárolóban, mint természetes előfordulási helyén lévő, állami tulajdonban álló szénhidrogén tulajdonjogát, kérelemre, a külön törvényben meghatározott földgáztárolási működési engedéllyel rendelkező bányavállalkozó – a bányajáradék mértékére vonatkozó általános szabályok alkalmazásával – a Btv. 20. § (3) bekezdésének b) pontja alapján meghatározott bányajáradék-összeg 1,4-szeresének megfizetésével a kitermelést megelőzően is megszerezheti. A Btv. pontos rendelkezéseket tartalmaz a fent említett összeg megfizetésének módjára is, miszerint ezen összeg (a) az ásványi nyersanyag után keletkező érték 12%-át meghaladó részét a tulajdonba adásról rendelkező bányafelügyeleti határozat jogerőre emelkedését követő 60 napon belül (a szénhidrogén tulajdonjoga ezen rész-összeg megfizetésének időpontjában száll át a bányavállalkozóra), (b) az ásványi nyersanyag után keletkező érték 12%-ának megfelelő részét pedig a kitermeléskor fizeti meg a bányavállalkozó.²³

Habár hazánkban bányászati tevékenység folytatása alapvetően az állam joga lenne, azonban lehetőség van arra, hogy a bányászatért felelős miniszter belföldi vagy külföldi természetes személlyel vagy átlátható szervezettel kötött koncessziós szerződéssel meghatározott időre átengedje: (a) zárt területen (a/1) az ásványi nyersanyagok kutatását, feltárását, kitermelését, (a/2) a geotermikus energia kutatását, kinyerését és hasznosítását, (b) a kőolaj, a kőolajtermék, továbbá - a földgáz kivételével - az egyéb szénhidrogén-gáz szállítóvezetékek létesítését és üzemben tartását.²⁴ Koncessziós szerződés megkötésére csak nyilvános pályázat kiírásán keresztül kerülhet sor. E pályázati kiírásnak meg kell felelnie egyrészt a koncesszióról szóló 1991. évi XVI. törvény²⁵ 8. §-ában rögzített kitételeknek, másrészt a Btv. néhány speciális tartalmi elemet is tartalmaz erre nézően. Ennek értelmében a koncessziós pályázati kiírásnak tartalmaznia kell: „(a) a pályázatban meghirdetett terület vagy térrész meghatározását annak feltüntetésével, hogy a területen, vagy a térrészben harmadik személy rendelkezik-e jogosultsággal ásványi nyersanyag bányászatára, geotermikus energia kinyerésére, hasznosítására vagy az e törvény hatálya alá tartozó egyéb tevékenység gyakorlására, (b) a koncessziós tevékenység szakmai követelményeit, valamint az érzékenységi és terhelhetőségi vizsgálat eredménye alapján meghatározott követelményeket, és a követelmények teljesítéséhez szükséges biztosítékadási kötelezettséget, (c) a benyújtandó kutatási munkaprogram tartalmi követelményeit, (d) a pályázó gazdálkodási, pénzügyi helyzetének bemutatására vonatkozó követelményre, a részvételi díjra vonatkozó tájékoztatást, valamint (e) a koncessziós tevékenységgel érintett terület tájrendezésére, helyreállítására vonatkozó követelményeket és a kötelezettség teljesítésére szolgáló biztosíték meghatározását.”²⁶ A koncesszióra vonatkozó általános előírásokon felül további speciális kitétel a bánya koncesszióra nézve, hogy a nyilvános pályázati felhívást a Koncessziós törvényben foglaltakon túl az Európai Unió Hivatalos Lapjában is meg kell hirdetni a pályázatok benyújtására nyitva álló időtartam lejártát megelőző legalább kilencven nappal.²⁷

²³ Btv. 3. § (1) bekezdés

²⁴ Btv. 8. §

²⁵ A továbbiakban: Koncessziós törvény.

²⁶ Btv. 10. § (2) bekezdés

²⁷ Btv. 10. § (3) bekezdés

A pályázatok elbírálása úgy történik, hogy a beérkezett, és a kiírásban szereplő feltételeknek megfelelő pályázatok értékelésére a miniszter egy minősítő bizottságot hoz létre. Ezt követően e minősítő bizottság javaslata alapján dönt a miniszter a koncesszió megadásáról. Végül a pályázat eredményét természetesen nyilvánosságra kell hozni és arról valamennyi pályázót értesíteni kell.²⁸ A pályázat nyertesével ezt követően a miniszter egy koncessziós szerződést köt. Ez a szerződés legfeljebb 35 évi időtartamra jöhet létre, amely egy alkalommal, legfeljebb a koncessziós szerződés időtartamának felével, meghosszabbítható (e hosszabbítást a szerződés lejáratá előtt legalább 6 hónappal korábban kell kezdeményezni – a határidő elmulasztása esetén a szerződést meghosszabbítani nem lehet). A koncessziós szerződés tartalmára nézve is rögzít néhány előírást a Btv. Ennek megfelelően e dokumentumban meg kell állapodni a kutatási munkaprogram tartalmában és a teljesítésére szolgáló biztosítékokban. A bányafelügyelet által jóváhagyott kutatási műszaki üzemi tervnek tartalmaznia kell a koncessziós szerződéssel megállapított munkaprogramban vállalt feladatokat. Továbbá a szerződésben a miniszter kikötheti a munkaprogram befejezéséhez szükséges költségek megtérítését arra az esetre, ha a koncesszió jogosultja az elfogadott munkaprogramban vállalt kötelezettségét nem teljesíti. Fontos rendelkezés, hogy ha a koncessziós szerződés megszűnését követően a koncessziós területen kitermelhető ásványi nyersanyag marad vissza, a koncessziós szerződés megszűnését követő 3 hónapon belül a miniszter új koncessziós pályázatot ír ki (azonban ebben az esetben is a legkedvezőbb ajánlat feltételeinek vállalása esetén a koncesszió a volt jogosultat illeti meg). Habár lehetőség van ettől eltérő módon is rendezni a tulajdoni kérdéseket, alapvetően a koncessziós szerződés alapján megépített külszíni létesítmények az üzembe helyezés időpontjával a bányavállalkozó tulajdonába kerülnek. Ebből kifolyólag a bányavállalkozó egyik környezetvédelmi szempontból is fontos kötelezettsége, hogy ha a koncessziós szerződés megszűnésekor e létesítmények tovább nem üzemeltethetők, a bányavállalkozó köteles azokat elbontani és a területet helyreállítani. Amennyiben a koncesszió úgy szűnik meg, hogy a bánya bezárása nem történik meg, a koncesszió volt jogosultja köteles továbbá a bányabezárási és tájrendezési munkákat elvégezni. A bányafelügyelet a bányabezárási és a tájrendezés elfogadását követően hivatalból törli a bányatelket.²⁹ Az állam természetesen nem ingyenes engedi át az őt megillető, ezen jogok gyakorlását – a Btv. értelmében a koncesszióköteles bányászati tevékenység gyakorlásáért ugyanis az állam részére koncessziós díjat kell fizetni, vagy más ellentételezést kell adni. E koncessziós díj összegéről, megfizetésének módjáról illetve az egyéb ellentételezésről, annak teljesítése módjáról a koncessziós szerződésben kell megállapodniuk a feleknek.³⁰ Fontos rendelkezés továbbá, hogy a koncessziós pályázat megnyerése esetén is van lehetősége a nyertes pályázónak arra, hogy a megnyert bányászati koncessziós tevékenység gyakorlásának jogát szerződéssel másra átruházza. E jog átruházása azonban természetesen nem történhet önkényes módon, ahhoz a bányászattért felelős miniszter hozzájárulása is szükséges.³¹

²⁸ Btv. 11. §

²⁹ Btv. 12. §

³⁰ Btv. 12/A. § (1)-(2) bekezdés

³¹ Btv. 18. § (1) bekezdés

3. Az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata a bányajog területén

Ahogy az általánosságban a közösségi jog vonatkozásában megállapítható, úgy kifejezetten a bányászattal kapcsolatos uniós joganyagra is igaz, hogy annak fejlődésére nagy hatással van az Európai Unió Bíróságának³² gyakorlata. Jó néhány olyan ügygel találkozhatunk a bíróság esetjogában, amelyek közvetve, vagy közvetlenül, de hatással voltak e termelő ágazat joganyagának fejlődésére. Ezek az ügyek főként gazdasági eredetűek (állami támogatásokkal, bányajáradék mértékével, bányászati termékek kereskedelmének akadályozásával, pályázatokkal kapcsolatos viták), de találkozhatunk uránium szükségletre, személyes érdekek ütközésére (például: munkavállalók jogaival, bányászat területén dolgozók korai nyugdíjazásával, foglalkozásból eredő megbetegedésekkel kapcsolatos viták), illetve a területre vonatkozó uniós szabályok nem megfelelő átültetésére implementálására visszavezethető ügyekkel is. Találkozhatunk továbbá környezetvédelmi eredetű jogesetekkel is az EU Bíróság esetjogában, azonban ezek száma az előzőekben említettekhez képest jelentősen kisebb. Ezekben a bírósági ügyekben peres felekként jellemzően magánszemélyek, bányászattal foglalkozó cégek, az egyes tagállamok, illetve az Európai Bizottság vesznek részt.³³

Az EU Bíróság bányajogot érintő esetjogából a terjedelmi korlátok betartása, illetve a téma kereteinek túlfeszítése elkerülése érdekében csak néhány területet emelnék ki, amelyekre már korábban is utaltam a tanulmányban. Ezek a következők: (a) hulladékgazdálkodás, (b) környezetvédelem, vízgazdálkodás, (c) állami támogatások. A hulladékgazdálkodás vonatkozásában fontos kiemelni az ásványi nyersanyag-kitermelő iparban keletkező hulladék kezeléséről és a 2004/35/EK irányelv módosításáról szóló 2006/21/EK irányelvet³⁴. Ez az irányelv (habár számos rendelkezést tartalmaz annak kezelése vonatkozásában) nem határozza meg kifejezetten a bányászati hulladék fogalmát, viszont utal a 75/442/EGK irányelv 1. cikkének a) pontjában rögzített hulladék fogalomra, mely szerint „*hulladék: bármely, az 1. sz. melléklet szerinti kategóriák valamelyikébe tartozó tárgy vagy anyag, amelytől birtokosa megválni, megválni szándékozik, vagy megválni köteles.*” Éppen ezért kiemelten fontos ezen a téren is az EU Bíróság esetjoga³⁵, amely viszont több olyan ítéletet is tartalmaz, amelyek valamilyen aspektusól hozzájárulnak a bányászati hulladék fogalmának kialakításához, pontosításához. A Bíróság által ezen ügyek kapcsán tett, a bányászati hulladék fogalmának szempontjából is releváns megállapítások a következők: (a) egy anyag hulladék fogalmának való megfelelése szempontjából nem minősül releváns tényezőnek az adott anyag gazdasági értéke.³⁶

³² A továbbiakban: EU Bíróság

³³ MinPol 2017, 51-52.

³⁴ A továbbiakban: Bányászati hulladék irányelv

³⁵ MinPol 2017, 52.

³⁶ Európai Unió Bírósága C-304/94 sz., Euro Tombesi and Adino Tombesi, Roberto Santella (C-330/94), Giovanni Muzi and others and Anselmo Savini kontra Bizottság előzetes döntéshozatali ügyben, 1997. június 25.-én hozott ítélete (EBHT, 1997 I-03561).

(b) A használaton kívüli kőbányákból visszamaradt kövek, illetve homok is hulladéknak minősülnek, ezért azokra alkalmazni kell az Európai Unió hulladékkezelési szabályait.³⁷
(c) A veszélyes hulladék bezárt bányák üregeiben történő lerakása nem feltétlenül tartoznak a hulladékokról és egyes irányelvek hatályaon kívül helyezéséről szóló 2008/98/EK irányelv³⁸ szerinti ártalmatlanítási műveletek közé. Azt, hogy a hulladéklerakás a Hulladék keretirányelv szerinti hasznosításnak vagy ártalmatlanításnak minősül, minden egyes ügyben egyedi módon, estről-estre kell megvizsgálni.³⁹

Ahogy azt már korábban is említettem, az Európai Unió Bírósága bányajog területén kialakult joggyakorlatában (még ha kisebb számban is, de) találkozhatunk környezetvédelmi ügyekkel is. Az esetek ezen köréből a vízvédellel kapcsolatos ügyek emelendők ki. Az esetek ezen csoportjának kiemelése már csak azért is fontos, mert a víz a magyar alkotmány által is védett természeti erőforrások közé tartozik, és az ide tartozó ügyek elemzése során megvizsgálhatjuk azt is, hogy bizonyos esetekben hogyan konkurálnak egymással a bányászati tevékenység folytatásához, illetve a vizek védelméhez fűződő érdekek. Mindenek előtt fontosnak tartom kiemelni, hogy az uniós vízpolitikai egyik legfontosabb aktuális célkitűzése⁴⁰ a felszíni és felszín alatti vizek jó állapotának elérése, illetve fenntartása.⁴¹ Többek között e célkitűzés tartalmát értelmezte a Bíróság a C-461/13 számú ügyében. Vonatkozó ítéletében a Bíróság kimondta, hogy a tagállamok kötelesek az engedélyt megtagadni minden olyan egyéni projekt esetében, ahol fenn áll a lehetősége annak, hogy a beruházás a felszíni vizek állapotának romlását okozza, vagy az veszélyezteti a felszíni vizek jó állapotának, jó ökológiai potenciáljának, illetve jó kémiai állapotának elérését. A Bíróság ezen ítéletét tovább gondolva arra a következtetésre juthatunk, hogy bizonyos esetekben az egyes bányászati, kutatási tevékenységek kimagaslóan költségesek lehetnek a vizek jó állapotának követelménye okán.⁴²

Jóllehet nem az Európai Unió Bírósága előtt zajlott az ügy, de a vízvédelem kapcsán mégis érdemes lehet megemlíteni egy, a német Szövetségi Alkotmánybíróság előtt zajlott ügyet (BVerfGE, 58, 300), amely a kérdést egy másik oldalról közelíti meg, a vízhez való jog, mint alkotmányos alapjog aspektusából.

³⁷ Európai Unió Bírósága C-9/00 sz., Korkein hallinto-oikeus – Finland kontra Bizottság előzetes döntéshozatali ügyben, 2002. április 18.-án hozott ítélete (EBHT, 2002 I-03533); valamint az Európai Unió Bírósága C-114/01 sz., AvestaPolarit Chrome kontra Bizottság előzetes döntéshozatali ügyben, 2003. szeptember 11.-én hozott ítélete (EBHT 2003, I-08725).

³⁸ A továbbiakban: Hulladék keretirányelv.

³⁹ Európai Unió Bírósága C-6/00 sz., Abfall Service AG (ASA) kontra Bundesminister für Umwelt, Jugend und Familie ügyben, 2002. február 27.-én hozott ítélete (EBHT, 2002 I-01961).

⁴⁰ A cél elérésére elsődlegesen 2015-ös évet tűzték ki, azonban e határidőt bizonyos esetekben ki lehet tolni. Mindazonáltal a hosszabbítás végső határideje 2027. – Szilágyi János Ede: A magyar víziközmű-szolgáltatások és a Vízketirányelv költségmegtérülésének elve, *Miskolci Jogi Szemle*, 2014/1, 74.

⁴¹ Hazánk az e cél eléréséhez szükséges stratégiát, teendőket a Vízyűjtő gazdálkodási tervben dolgozta ki. – A témáról lásd bővebben: Szilágyi János Ede: Az EU és Magyarország vízstratégiája, *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, 2013/31, 475-497.

⁴² MinPol 2017, 53.

A tényállás szerint a felperes saját tulajdonában álló területén foglalkozott kavics bányászattal, illetve a saját területe mellett található szomszédos területeket is bérelte és azokon kavics, illetve homok bányászat folytatása érdekében feltérési munkálatokat végzett. A területek azonban vízvédelmi területeknek minősültek, és városi vízmű is működött rajtuk. A felperes kérelmezte engedélye kiterjesztését a kavics kitermelés megkezdésére (a német vízügyi törvényre is hivatkozással). A hatóságok azonban visszautasították ezirányú kérelmét (illetve kártalanítási igényét is), arra való hivatkozással, hogy a bányászati terület és a vízmű között csak 120 méter távolság lett volna, ami veszélyeztette volna a város vízellátását. A felperes az engedély megadása iránt ugyan nem nyújtott be további fellebbezést, azonban kártalanítási igénye elutasítása miatt igen. Igényét azzal az érveléssel próbálta meg alátámasztani, hogy a kitermelési engedély megtagadása esetében egy kisajátítási eljárás megindulását is eredményezte, ami viszont kihatással van a már működő vállalkozására, illetve tulajdonára, kárt okozva neki azzal. A felperes kárigényét végül is elismerte az eljáró tartományi bíróság. Az ezen ítélettel szembeni további fellebbezés sikertelen volt. A fellebbezést követően a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság az eljárást felfüggesztette, és a Szövetségi Alkotmánybírósághoz fordult annak a kérdésnek az eldöntése érdekében, hogy vajon a vízügyi törvényben található általános vízgazdálkodási elvek inkompatibilisek-e a tulajdonhoz való alkotmányos alapjoggal. A Szövetségi Alkotmánybíróság kiemelte, hogy Németországban működik egy kontroll rendszer, amelynek elvei alapján a kérdés megválaszolható. A Bíróság érvelése szerint a vízügyi törvény közjogi szabályozás alá rendeli a felszín alatti vizek kérdését, amit így tehát elkülönülten kell kezelni a tulajdoni kérdésektől. Ebből kiindulva a földtulajdonosnak nincs általános felhatalmazása a felszín alatti vizekhez való hozzáféréshez, hanem e jog a közösséget illeti meg. Az engedély megtagadása tehát jogosan történt, hiszen vízügyi törvény sem tartalmaz olyan rendelkezést, amely hasonló felhatalmazást adna a földtulajdonosnak a felszín alatti vizekre történő bármilyen behatás gyakorlására. A Szövetségi Alkotmánybíróság emellett azt a megállapítást is felhozta érvként, hogy a tulajdonos tulajdoni jogosítványait csak tulajdonának határáig gyakorolhatja, tulajdonosi pozíciója pedig véget ér ott, ahol cselekvése érinteni kezdi a felszínalatti vizeket.⁴³

Állami támogatások kapcsán három ügyet érdemes kiemelni az Európai Unió Bíróságának esetjogából. Az első, és talán legfontosabb ilyen ügy a T-233/11 és T-262/11 egyesített ügyek. Az ügy lényege az volt, hogy a Görög Köztársaság állami támogatást nyújtott egy bányász társaságnak, az Elinikos Chrisos cégnek. A Bizottság hivatalos vizsgálatot indított az ügyben, és végül arra a megállapításra jutott, hogy a Görög Köztársaság által nyújtott támogatás a belső piaccal összeegyeztethetetlen, és arra kötelezte a Görög Államot, hogy követelje vissza az általa korábban nyújtott támogatást (a Bizottság 2011/452/EU határozata). A Bizottság döntését azzal indokolta, hogy sem nyilvános pályázat kiírására, sem pedig független szakértő bevonására nem került sor az állami támogatás odaítélésekor. Egy másik szintén fontos ítéletet a Bíróság egy magyar vonatkozású ügyben hozott meg, méghozzá a C-15/14 sz. Bizottság kontra MOL ügyben.

⁴³ MinPol 2017, 975-976.

Az eset az uniós belső piaci szabályok, és saját nemzeti szabályozásunk szempontjából is releváns, még hozzá a torzulásoktól mentes piaci verseny kialakítása, valamint a kormány és az engedélyesek közötti kizárólagos (szelektivitás tilalmába ütköző) szerződések megelőzése kapcsán. Az ügy azért is jelentős, mert a Bíróság abban rögzítette a tiltott állami támogatás fennállása megállapításának feltételeit. Az ítélet kimondja, hogy egy adott intézkedés tiltott állami támogatásnak való minősítéséhez szükséges, hogy a juttatott előny szelektív jellegű legyen, amely egyben alkalmas arra, hogy az érintett vállalkozást kedvezőbb helyzetbe hozza más, piaci verseny társaival szemben. Végül a harmadik ügy a T-50/06 sz. ügy, melyben az Európai Unió Bírósága megsemmisítette a Bizottság 2006/323/EK határozatát, amely a timföldgyártáshoz üzemanyagként felhasznált ásványolajok esetében (a Franciaország, Írország, illetve Olaszország által) alkalmazott jövedéki adó alóli mentességről született. A Bíróság az ügy kapcsán az állami támogatások megítélése vonatkozásában azt a fontos megállapítást tette, hogy adott esetben az adómentesség nyújtása is minősülhet az uniós jogba ütköző tiltott állami támogatásnak. A konkrét esetben a Bíróság arra kötelezte a vétkes államokat, hogy az általuk juttatott mentességet vonják vissza a kedvezményezettektől.⁴⁴

4. Összefoglalás

Tanulmányom elején abból a hipotézisből indultam ki, miszerint a bányászati tevékenység és a környezetvédelem között alapvetően egy ellentét húzódik, amelynek feloldása a vonatkozó jogalkotásban is érezhető hatását, és amely egyfajta akadályát képezi a természeti erőforrások védelmére irányuló kötelezettség teljesítésének. Úgy gondolom, hogy e hipotézis a fent leírtak alapján igazolást nyert. Az ismertetett jogesetektől egyértelműen látszik, hogy a bányászati tevékenység folytatása számos esetben sérthet környezeti érdekeket ez megmutatkozik például: (a) a hulladékgazdálkodás terén (hiszen a bányászat során keletkező hulladékok, akár csak a visszamaradó kavics kezelése is rendkívül fontos kérdéskör, amely ahogyan azt láthattuk, jogvitákhoz is vezethet), (b) a környezetvédelem területén (ezen belül kiemelt terület a vízvédelem, lásd például a vizek jó állapotának biztosításával kapcsolatos uniós jogesetet, vagy a vízhez való alkotmányos alapjog és a tulajdonjog kapcsolata vonatkozásában felmerült német ügyet), (c) a Natura 2000-es területek védelme kapcsán (lásd a bevezetőben ismertetett svéd ügyet). Jellemzően nem környezetvédelemmel kapcsolatos ugyan, de a bányászat kapcsán rendkívül fontos az állami támogatásokkal kapcsolatos ügyek kiemelése is. Ahogyan azt a tanulmányban ismertetett esetek kapcsán láthattuk, az Európai Unió Bírósága ilyen esetekben általában a támogatás visszavonása mellett dönt (néhány kivételtől eltekintve, mint például a magyar MOL-ügy). Itt vetném fel annak gondolatát, hogy érdemes lenne megfontolni azt, hogy vajon mennyire jogos a bányászati tevékenységekhez nyújtott állami támogatások (más területekhez hasonló) szigorú megítélése, annak fényében, hogy a bányászati tevékenység végzése alapvetően állami monopólium, a 'föld méhének kincsei' alapvetően állami tulajdonban vannak,

⁴⁴ MinPol 2017, 52-53.

és ezekben az esetekben az állam lényegében egy olyan tevékenység gyakorlásához nyújt segítséget, amelyet egyébként neki kellene elvégeznie.

A fentebb elemzett jogesetek egyértelműen hatással voltak az uniós jog fejlődésére (és esetenként bizonyos nemzeti jogfejlődésre is). Hiszen ezek révén értelmezésre került például a hulladék, illetve a bányászati hulladék fogalma, a vizek jó állapotának elérésére vonatkozó célkitűzés tartalma, vagy például a tiltott állami támogatások megállapításának feltételei.

A megvizsgált ügyek kapcsán azt is láthattuk, hogy a bányászati tevékenység valóban sok esetben az egyes természeti erőforrások veszélyeztetésével járhat (pl. víz, biodiverzitás, stb.). Azonban az Európai Unió Bíróságának tényleges döntéseinek fényében megállapíthatjuk, hogy ez tényleg csak veszéllyel fenyegetettséget jelent, ugyanis a gyakorlatban ha fennáll az ilyen veszély, akkor a tevékenység folytatására irányuló engedély megtagadásra kerül. Így tehát a hipotézis ezen része megdőlt, hiszen ez az állítás inkább fordítva igaz, mert a legtöbb esetben inkább a kiterjedt környezetvédelmi szabályozás képezi gátját az egyes bányászati tevékenységek folytatásának.

Ahogy arra a bevezetőben is utaltam, e tanulmány célja, hogy alapul szolgáljon egy későbbi, mélyebb kutatásnak. Így végezetül szeretnék néhány lehetséges további kutatási kérdést felvetni: (a) A bányászat egy olyan különleges terület, amelynek hagyományait kivételes módon törvényi szinten is rögzítették.⁴⁵ Érdekes lehet annak vizsgálata, hogy vajon hogyan fejlődött ennek a területnek a jogi szabályozása, mennyire lehetséges a mai, folyamatosan változó világunkban e hagyomány megőrzése. (b) Érdekes lenne annak további kutatása is, hogy a környezetvédelem mely más egyéb területeivel áll gyakori konfliktusban a bányászati tevékenység, hogy ezek a jogviták milyen eredménnyel zárulnak, és hogyan lehetne ezt a konfliktust jogszabályi szinten feloldani, a bányászati tevékenységek engedélyezését meggyorsítani, egyszerűbbé tenni a környezetvédelmének biztosítása mellett.⁴⁶ (c) A nyilvánosság részvételének jogát is érdemes lenne további vizsgálat alá vetni, hiszen a bányászat, mint környezetet érintő tevékenység kapcsán számos olyan problémakört vet fel, amely így a nyilvánosságot is érintheti, és ami mint olyan, az Aarhusi, vagy például az Espooi Egyezmény hatálya alá tartozik.

⁴⁵ Btv. 49/A. §

⁴⁶ Ebben a témakörben számos hasznos információ, érdekes kérdés található a már többször idézett MinPol tanulmányban.